

Etap diecezjalny XVI Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów

Synteza Archidiecezji Warmińskiej

30 czerwca 2022 r.

1. Wprowadzenie

W Archidiecezji Warmińskiej prace synodalne zostały oparte na już funkcjonujących instytucjach Kościoła lokalnego. Organem odpowiedzialnym za koordynację synodu, oprócz wyznaczonego przez Arcybiskupa Metropolite Warmińskiego koordynatora, była Archidiecezjalna Rada Duszpasterska, która w czasie spotkania na rozpoczęcie Synodu ustaliła kierunki działań konsultacyjnych. Ich fundamentem miały być parafialne rady duszpasterskie, którym powierzono zadanie przeprowadzenia konsultacji na poziomie parafialnym. Ksiądz Arcybiskup na początku Adwentu skierował do diecezjan list pasterski, w którym zachęcił do wzięcia udziału w fazie konsultacji. Zostały także przygotowane specjalne broszury, które zawierały katechizmowe wyjaśnienie tego, czym jest Kościół i jaka jest jego istota, zachętę do podjęcia własnych rozważań synodalnych, a także cztery pomocnicze pytania, które miały pomóc wiernym we wzięciu udziału w fazie konsultacji. Brzmiały one następująco:

1. Czym jest dla Ciebie Kościół?
2. Czy Kościół jest dla Ciebie ważną wspólnotą?
3. Jak odnajdujesz się w Kościele i swojej parafii?
4. Jakie widzisz szanse i niebezpieczeństwa dla wspólnoty Kościoła?

Broszury te były rozdawane wiernym przed rozpoczęciem wizyty duszpasterskiej wraz z zachętą, aby tradycyjny poświęcony czas odwiedzin księży w domach swoich parafian był też okazją do podzielenia się własnymi refleksjami o Kościele w oparciu o powyższe pytania, o które zostanie oparty także ten dokument.

Do udziału w Synodzie zostały zaproszone również ruchy i stowarzyszenia katolickie, uczniowie szkół średnich, dla których przygotowana została specjalna katecheza o synodalności, a także utworzono specjalną skrzynkę mailową, na którą każdy mógł przesłać swoje refleksje związane z Kościołem i w ten sposób wziąć udział w fazie konsultacji.

W diecezjalnej fazie konsultacji XVI Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów w Archidiecezji Warmińskiej wzięła udział około połowa parafii, wielu katechetów, ruchów i stowarzyszeń katolickich, duszpasterstw specjalistycznych, a także bardzo dużo wiernych indywidualnie, głównie przez kontakt mailowy bądź listowny. Były to osoby bardzo często niepraktykujące, które na pewnym etapie swojego życia oddaliły się od wspólnoty Kościoła, a Synod stał się dla nich okazją, aby przemyśleć swój stosunek do wiary i Kościoła i podzielić się nim.

Rozpoczęcie prac synodalnych i poszczególne etapy diecezjalnej fazy konsultacji cieszyły się zainteresowaniem mediów lokalnych, zarówno katolickich jak i świeckich, dzięki czemu możliwe było dotarcie do większej liczby osób, zwłaszcza tych, którzy nie są praktykującymi katolikami.

Niniejszy dokument przedstawi syntezę zgromadzonego materiału synodalnego grupując je według czterech wymienionych wyżej pytań.

2. Czym jest dla Ciebie Kościół?

Ksiądz Arcybiskup Metropolita Warmiński, a także Archidiecezjalna Rada Duszpasterska wspólnie uznali, że te pytanie jest fundamentalne dla rozważań synodalnych, ponieważ aby prowadzić dialog o Kościele należy najpierw znaleźć wspólną płaszczyznę porozumienia i ustalić, co rozumie się, kiedy mówi się o Kościele. Zgromadzoną refleksję synodalną na ten temat można zebrać w sześciu głównych punktach. Dla wiernych Archidiecezji Warmińskiej Kościół jest:

- a) wspólnotą, rodziną, miejscem, do którego przynależy się dzięki wierze rodziców i dziadków;
- b) domem, miejscem modlitwy i skupienia;
- c) pomocą w życiu zgodnym z przykazaniami;
- d) instytucją;
- e) miejscem, w którym można spotkać ludzi o podobnych wartościach;
- f) miejscem, w którym można jednać się z Bogiem.

Rada Duszpasterska analizując odpowiedź wiernych na te pytanie zauważyła, iż wielu z nich redukuje Kościół do instytucji o cechach świeckich, z wyłączeniem nadprzyrodzonego charakteru, często zapominając, iż jest on święty, że jest drogą do zbawienia. Z radością przyjęto jednak, że w wielu głosach zauważalne było właściwe, całościowe patrzanie na Kościół, dostrzeganie w nim instytucji zbawczej, powołanej do prowadzenia wiernych do zbawienia. Widać było także w głosach osób, które odeszły od praktykowania wiary w Kościele, że stał się on dla nich wyłącznie ludzką instytucją, niejako oderwaną od Boga, z którym mogą oni pojednać się czy nawiązać kontakt bez pomocy Kościoła.

3. Czy Kościół jest dla Ciebie ważną wspólnotą?

Przez te pytanie chciano dowiedzieć się, jakie miejsce w życiu wiernych zajmuje Kościół, czy jest dla nich istotny, czy czują się członkami wspólnoty. Wiele głosów wskazywało na to, że Kościół jest dla ludzi ważną wspólnotą, domem, miejscem, które pozwala im być bliżej Boga, przestrzenią, w której mogą spotykać się i modlić z innymi ludźmi, przyjmować sakramenty święte, które umacniają wiarę. Z radością przyjęto, że większość synodalnych głosów były świadectwem istotności wspólnoty Kościoła w codziennym życiu wiernych. Zauważalne było, że wielu z nich nie mogłoby żyć bez Kościoła, że jest on dla nich miejscem, w którym razem ze swoimi braćmi i siostrami mogą podążać ku zbawieniu.

Pojawiały się jednak także głosy osób, które podkreślały, że Kościół nie jest ważną wspólnotą w ich życiu, gdyż jest tylko instytucją, którą opuścili. Wielu z nich podawało powody odejścia, które były różne, począwszy od osobistego kryzysu wiary, poprzez

zgorzenie różnymi skandalami w Kościele, nieobyčajnym życiem księży, zaangażowaniem w politykę czy też niezgodą na pewne nauki głoszone przez Kościół.

Szczególnymi głosami, wymagającymi głębszej refleksji pastoralnej, są te pochodzące od wiernych, którzy praktykują, ale Kościół nie jest dla nich ważną wspólnotą. Pojawiały się głosy, w których uczestnicy synodu mówili o tym, że nie czują w swojej parafialnej wspólnotcie żadnego związku z posługującymi tam księżmi, ale także z innymi ludźmi przychodzącymi na Mszę świętą. Bardzo często osoby dzielące się tym spostrzeżeniem dostrzegały winę w sobie mówiąc, iż nie robią zbyt wiele, aby budować w swojej parafii wspólnotowość. Wielu z nich jednak winiło za ten stan rzeczy księży, którzy ich zdaniem nie działają w celu tworzenia ze swojej parafii prawdziwej wspólnoty. Pojawily się także świadectwa osób zaangażowanych w działalność ruchów i stowarzyszeń katolickich, które mówiły, że Kościół jest dla nich ważną wspólnotą, ale tylko ze względu na wspólnotę, do której przynależą. Zwracali oni uwagę, że w czasie nabożeństw dla wszystkich parafian czują się oni wyobcowani, nie tak, jak na spotkaniach swojego ruchu, w czasie których doświadczają prawdziwego braterstwa w wierze. Rada Duszpasterska, podejmując refleksję nad tymi głosami, zwracała uwagę na konieczność tworzenia w parafiach przestrzeni dla działalności osób świeckich, zwiększania ich zaangażowania w życiu parafii, w liturgii, a także na istotność dalszego rozwijania ruchów i stowarzyszeń katolickich przy jednoczesnym integrowaniu ich z parafią i włączaniu w odpowiedzialność za jej codzienne życie.

4. Jak odnajdujesz się w Kościele i swojej parafii?

Te pytanie, mocno powiązane z poprzednim, miało na celu pobudzenie wiernych do refleksji nad tym, jakie widzą dla siebie miejsce w Kościele czy swojej parafii i czy czują się za swoje wspólnoty odpowiedzialni. W odpowiedziach na te pytanie Rada Duszpasterska dostrzegła klerykalność w patrzeniu na Kościół, która dotyka zarówno księży, jak i świeckich. Wielu wiernych uzależnia swoją obecność w Kościele i zaangażowanie w jego życie od działalności księży w parafii, zrzucając na nich całą odpowiedzialność za funkcjonowanie wspólnot. Zauważalny był wyraźny związek pomiędzy jakością pracy duszpasterskiej księży, jakością ich kazań, podejściem do ludzi, a tym, jak wierni odnajdują się w swoich parafiach. Rada Duszpasterska

dostrzegła, iż jest to symptom większego problemu związanego z tym, iż dla wielu wiernych sfera sacrum ogranicza się wyłącznie do liturgii i działalności księży, nie dostrzegają oni sakralności życia świeckiego, tego, iż proces zbawczy nie jest ograniczony do sfery liturgicznej. Zwrócono uwagę na konieczność formacji wiernych prowadzącej do odkrywania przez nich wartości swojego chrztu, wypływającej z niego godności, którą otrzymali, ale także własnych zadań, jakie z chrztu wypływają. Dostrzeżono zaburzenie naturalnego łańcucha przekazywania wiary, które powinno dokonywać się przede wszystkim w rodzinie, która jest podstawą Kościoła. Konieczne jest budowanie w rodzicach poczucia, że formowanie w wierze dzieci jest ich własnym zadaniem, w którym nie mogą być zastąpieni przez księży czy katechetów, a jedynie mają być przez nich wspierani. Dostrzeżono konieczność wspólnego działania kapłanów i świeckich w dziele ewangelizacji, w dawaniu świadectwa, w podejmowaniu odpowiedzialności za wspólnotę Kościoła. Postulowano zwiększenie roli świeckich w kościelnych procesach decyzyjnych przez włączanie ich w istniejące w diecezji czy parafii struktury diecezjalne i wzmocnienie ich głosu doradczego. Podkreślano konieczność zwiększenia odpowiedzialności parafialnych rad ekonomicznych i duszpasterskich w życiu parafii. Wierni świeccy chcą być aktywnymi współpracownikami kapłanów w dziele budowania parafialnych wspólnot. Dotyczy to także sfery finansowej parafii. Wielu wiernych postulowało większą transparentność w tym względzie, zwracało uwagę, iż przez to, że nie wiedzą, gdzie i na co przeznaczane są ich ofiary, ciężko jest im się utożsamić z parafią i poczuć się za nią odpowiedzialnym. Wielu postuluje także o większy wpływ wiernych świeckich na podejmowanie decyzji o parafialnych inwestycjach.

Zauważono także brak ciągłości formacyjnej w Kościele, brak formacji stałej, prowadzonej przez całe życie, nieograniczonej wyłącznie do różnych akcji duszpasterskich. Dostrzeżono konieczność wzmocnienia roli posług udzielanych świeckim w Kościele. W obliczu kryzysu powołań kapłańskich, konieczności łączenia parafii, Rada Duszpasterska uznała, iż niezbędne jest formowanie świeckich lektorów, akolitów czy katechistów ku wzięciu na siebie odpowiedzialności za swoje wspólnoty, szczególnie tam, gdzie obecność kapłana nie jest codzienna.

Zwrócono także uwagę na konieczność wspólnego działania kapłanów i świeckich w dziele ewangelizacji, w głoszeniu kerygmatu, w docieraniu do osób niepraktykujących, ale także w formowaniu tych, którzy regularnie chodzą do Kościoła. Podkreślono istotność wzmacniania i formowania świadomości katolickiej, budzenia refleksji nad tym, co to znaczy być katolikiem i czym się to wyraża w codziennym życiu. Podkreślono konieczność budowania tożsamości katolickiej opartej na żywej wierze w Jezusa Chrystusa, na posłuszeństwie i zaangażowaniu w życie Kościoła i na dawaniu świadectwa w codziennym życiu, w miejscach pracy, szkołach, rodzinie, grupach towarzyskich. Dostrzeżono szansę, jaką dla ewangelizacji stanowi Internet, postulowano zwiększenie obecności w nim kapłanów i osób świeckich.

Bardzo wiele głosów wiernych dotyczyło konieczności troski o liturgię. Zwracali oni uwagę na konieczność dobrego przygotowania nabożeństw, uczenia śpiewu, dbania o muzykę kościelną. Jednocześnie wiele osób mówiło o swoim niezrozumieniu liturgii, o tym, że nie czują się do jej przeżywania dobrze przygotowani. Wnioskowali oni o prowadzenie katechezy liturgicznej, o tłumaczenie gestów, symboli, znaków, ale przede wszystkim celu i sensu liturgii. Wiele osób postulowało głoszenie homilii na każdej Mszy świętej, także w dni powszednie.

Ważne miejsce w synodalnej refleksji wielu osób zajęła kwestia Caritas – działalności dobroczynnej Kościoła. Wierni widzą w niej istotny i nierozzerwalny element życia Kościoła, a także miejsce, w którym pokazuje się miłosierne oblicze Boga, a także doświadczą się jego dobroci. Wielu z nich postuluje większe zaangażowanie Kościoła w pomoc najbardziej potrzebującym, ale jednocześnie docenia działania Caritas diecezjalnej, parafii i innych instytucji kościelnych chociażby w pomocy uchodźcom z Ukrainy. Wielu wiernych podkreślało, że działalność Caritas jest ważnym wyznacznikiem wiarygodności Kościoła.

5. Jakie widzisz szanse i niebezpieczeństwa dla wspólnoty Kościoła?

Ostatnie pytanie dotyczyło konkretnych rozwiązań i pomysłów dla Kościoła, które wierni chcieliby wprowadzić w jego życie, albo przed którymi uważają, że Kościół powinien się strzec. Odpowiedzi na te pytanie były najbardziej różnorodne i ujawniły, jak szerokie spektrum poglądów i postaw prezentują wierni naszej Archidiecezji. Często

pojawiały się postulaty ze sobą sprzeczne. Według niektórych chociażby Kościół jest zbyt zaangażowany w bieżącą politykę, według innych za mało wypowiada się na temat aktualnych problemów. Jedni uważają, iż w Kościele brakuje miejsca i specjalnego duszpasterstwa dla osób rozwiedzionych żyjących w powtórnych związkach, czy też dla osób LGBT. Inni z kolei sądzą, że Kościół zbyt bardzo pobłaża tym grupom ludzi. Rada Duszpasterska odczytała to jako wezwanie do wewnątrzkościelnego dialogu, ale jednocześnie jako kolejny impuls do wzmocnienia współpracy między duchownymi i świeckimi w działalności formacyjnej i ewangelizacyjnej Kościoła.

W wielu głosach wiernych pojawiał się żal do Kościoła i księży o to, że nie chcą lub nie potrafią słuchać świeckich, że są obecni w parafii tylko na Mszy świętej i w kancelarii, że z góry odrzucają ich inicjatywy, że w swoich kazaniach są zbyt surowi, bardziej zwracają się do osób, których na liturgii nie ma, zamiast pomóc tym, którzy w niej uczestniczą. Zwracano uwagę na konieczność docierania do młodych ludzi, słuchania ich. Wskazywano na brak oferty duszpasterskiej dla poszczególnych grup wiernych, takich jak mężczyźni, intelektualiści czy chociażby osoby rozwiedzione. Wiele osób zwracało uwagę na brak spójności w stosowaniu kościelnego prawa pomiędzy parafiami. Choćby w tym, że w jednych dopuszcza się do bycia ojcem chrzestnym każdego chętnego, w innych postępuje się według wymagań kanonicznych.

W wypowiedziach wielu osób widoczne było pragnienie, aby parafia była wspólnotą wspólnot, w której każdy mógłby znaleźć swoje miejsce. Wiele wiernych pisało o rozwijaniu ruchów i stowarzyszeń katolickich, ale także postrzegało parafię szerzej, nie tylko jako wspólnotę, która wypełnia cele religijne, ale także jako miejsce, gdzie można prowadzić życie społeczno-kulturalne.

Wiele głosów dotyczyło pozycji kobiet w Kościele. Wierni postulowali zwiększenie ich obecności w organach zarządzających w Kościele, dopuszczanie do posług, do bycia nadzwyczajnymi szafarzami Komunii świętej, ale także do aktywnej obecności chociażby w formacji seminaryjnej.

Wielokrotnie podkreślano to, o czym wspomiano wcześniej, a mianowicie o konieczności odczytania i wypełniania przez każdego wiernego swoich własnych zadań w Kościele, które wypływają z przyjęcia Chrztu świętego. Dostrzeżono potrzebę

uczciwej i odpowiedzialnej obecności katolików świeckich w życiu publicznym i politycznym. Podkreślano konieczność dawania świadectwa w codziennym życiu, także przez gorliwe i uczynne wypełnianie swoich obowiązków zawodowych. Postulowano także o rozwijanie duszpasterstwa rodzin i wspieranie ich w przekazywaniu wiary dzieciom.

6. Podsumowanie

Podsumowując należy podkreślić, iż zdecydowana większość wiernych, którzy wzięli udział w fazie konsultacji, pragnie Kościoła bardziej ewangelicznego, synodalnego, w którym duchowni i świeccy wspólnie działają dla jego dobra, wypełniając misję zbawczą, którą Chrystus powierzył swojemu Kościołowi. W Archidiecezji Warmińskiej pojawiły się jedynie pojedyncze głosy wzywające do powrotu do przedsoborowego modelu Kościoła. Przytłaczająca liczba głosów, świadomie lub nie, była afirmacją wizji Kościoła przedstawionej w dokumentach Soboru Watykańskiego II. Zwracano bardzo mocno uwagę na konieczność odkrywania własnych zadań wypływających z przyjęcia Chrztu św. i ze swojego stanu czy powołania.

W czasie fazy konsultacji poruszono wiele problemów dotyczących istoty Kościoła, a zatem tego, jak lepiej, skuteczniej prowadzić ludzi do zbawienia, co robić, aby ewangelizacja, katecheza i formacja były bardziej efektywne. Zwracano uwagę na konieczność większego zaangażowania zarówno duchownych, jak i świeckich we wspólne działanie dla Kościoła. Podkreślano konieczność stwarzania świeckim nowych przestrzeni odpowiedzialności za Kościół. Wierni pragną Kościoła jako wspólnoty, nie instytucji świadczącej usługi religijne. Chcą czuć się w Kościele i swojej parafii jak w domu, mieć za niego konkretną odpowiedzialność, decydować o ważnych dla niego sprawach.

Fazę konsultacji synodu w Archidiecezji Warmińskiej oparto na już istniejących strukturach synodalnych Kościoła, zarówno na poziomie diecezjalnym, jak i parafialnym. Pomogło to w uświadomieniu wiernym, duchownym i świeckim, znaczenia, jakie mają te instytucje i o konieczności zadbania o ich większą rolę i znaczenie w funkcjonowaniu Kościoła. Ksiądz Arcybiskup i członkowie Rady

Duszpasterskiej wyrażali swoją nadzieję na to, że przeprowadzona faza konsultacji synodalnych pomoże lokalnemu Kościołowi w podjęciu refleksji nad sobą i we wdrożeniu rozwiązań, które przyczynią się do jego bardziej ewangelicznego, misyjnego i synodalnego oblicza.

Dokument przygotowali: Ks. Krzysztof Patejuk w konsultacji z członkami Rady Duszpasterskiej

† Józef Górzyński

Arcybiskup Metropolita Warmiński